

Коліно Анна Миколаївна

студентка 2 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ

Науковий керівник – к.е.н., доцент Шулюк Б. С.

ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ КОШТІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ І СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

З переходом України на новий рівень розвитку ринкової економіки головною проблемою є побудова нової соціальної системи, яка має бути невід'ємною частиною загальнодержавної політики. Діюча система соціального захисту є неефективною, оскільки значною мірою ґрунтується на нормативно-правових актах, розміри та механізм здійснення виплат за якими неповною мірою відповідають вимогам чинного законодавства, що порушує права громадян на соціальний захист та створює певну соціальну напругу в суспільстві.

У 2017 році, відповідно до показників оцінки бідності за абсолютним критерієм і показників, які характеризують доходи населення, загалом відбулися позитивні зрушення у ситуації з бідністю в Україні. Водночас показники бідності за відносними критеріями демонструють тенденцію до зростання. Рівень бідності за немонетарним критерієм у 2017 році збільшився. Умови життя більш як чверті українців не відповідають навіть мінімальним стандартам харчування, споживання непродовольчих товарів і послуг, належним житловим умовам тощо (табл.1).

Таблиця 1

Державні соціальні стандарти і гарантії

Показники	2000 р.	2005 р.	2010 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.
Прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць, грн.	270	423	875	1330	1544	1700
Мінімальна заробітна плата, грн.	118	290	884	1378	1600	3200
Мінімальна пенсія за віком, грн.	55	332	709	1074	1247	1452

Примітка. Складено автором на основі [1].

Найвагомішими джерелами фінансування соціального захисту населення є кошти державного і місцевих бюджетів, а також страхових фондів.

Відповідно до статті 98 Конституції України Рахункова палата від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням.

Протягом 2018 року Рахунковою палатою проведено 7 заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) щодо ефективності використання коштів державного бюджету, спрямованих на вирішення соціальних питань:

- аудит ефективності використання коштів державного бюджету на виплату компенсацій та допомог громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

- аудит ефективності використання коштів державного бюджету, призначених на надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання;

- аудит ефективності використання коштів державного бюджету, призначених на фінансову підтримку громадських об'єднань ветеранів;

- аудит ефективності використання коштів державного бюджету на соціальний захист ветеранів війни;

- аудит ефективності використання коштів державного бюджету на виплату соціальних стипендій студентам (курсантам) вищих навчальних закладів;

- аудит ефективності використання коштів державного бюджету на забезпечення окремих категорій населення технічними та іншими засобами реабілітації;

- аналіз виконання заходів з реалізації Стратегії подолання бідності [2].

При виконанні бюджетних програм у сфері соціального захисту розпорядниками різних рівнів не досягнуто ефективного управління коштами державного бюджету та в окремих випадках продуктивного, економного і результативного їх використання, а також законності, своєчасності і повноти використання бюджетних коштів. Як наслідок – невиконання державою законодавчо визначених гарантій при виплаті соціальної стипендії пільговим категоріям студентів, грошової допомоги сім'ям внутрішньо переміщених осіб, при забезпеченні технічними та іншими засобами реабілітації окремих категорій населення та санаторно-курортним лікуванням ветеранів війни, при виплаті компенсацій і

допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Гарантії держави щодо соціального захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, на сьогодні поширюються на 1,8 млн. осіб, серед яких понад 106,3 тис. осіб з інвалідністю та 368 тис. потерпілих дітей.

Обсяг бюджетних призначень з державного бюджету, виділених у 2017 та 2018 роках Міністерству соціальної політики України на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, не змінювався протягом останніх трьох років і становив 1919662,5 тис. грн. щороку, з них частка видатків на виплату зазначених компенсацій та допомог постраждалим громадянам – 53 відсотка.

Використання коштів на надання грошової допомоги сім'ям внутрішньо переміщених осіб відбувалося за відсутності єдиної інтегрованої інформаційної системи щодо соціального захисту таких осіб, актуальних даних щодо їх загальної чисельності і чисельності одержувачів грошової допомоги, що призвело до необґрунтованого планування видатків на її виплату. Через відсутність обліку та реєстру клопотань щодо призначення довічних державних стипендій учасникам бойових дій у період Другої Світової війни 1939–1945 років Мінсоцполітики не володіло повною інформацією про кількість поданих клопотань, стан їх розгляду, що призвело до позбавлення певної кількості ветеранів війни права на призначення довічної стипендії.

Пріоритетними напрямками вдосконалення системи соціального захисту та соціального забезпечення населення в Україні є:

- вдосконалення нормативно-правової бази соціального захисту населення;
- забезпечення прозорості фінансування усіх державних програм соціального спрямування;
- перегляд системи критеріїв та підстав, за якими громадянам надають пільги та призначають соціальні виплати;
- оптимізація мережі розпорядників бюджетних коштів.

Література:

1. Звіт Рахункової палати за 2018 р. URL: https://rp.gov.ua/upload-files/Activity/Reports/2018/ZVIT_RP_2018.pdf (дата звернення: 29.10.2019).

2. Соціальний звіт за 2017 рік (за даними Міністерства соціальної політики України). URL: <http://mlsp.kmu.gov.ua/document/188938/2017.doc> (дата звернення: 30.10.2019).

Колодій Ірина Олегівна

студентка 2 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент Сидорчук А.А.

ПЕРСПЕКТИВИ НАПОВНЕННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Місцеві бюджети є важливим елементом бюджетної системи країни, основним фінансовим планом регіону, тому проблеми формування і функціонування місцевих бюджетів залишаються вкрай актуальними.

Від рівня ефективності формування доходів місцевих бюджетів залежить ступінь можливості виконання органами місцевого самоврядування відповідних функцій, насамперед, щодо соціального захисту населення, надання послуг з освіти, охорони здоров'я, розвитку житлово-комунального господарства.

Доходи місцевих бюджетів мають давати змогу вирішувати завдання, покладені на органи місцевого самоврядування.

Найбільш гострою нині є ситуація з рівнем достатності доходів місцевих бюджетів та їх високої залежності від міжбюджетних трансфертів. Це породжує необхідність пошуку можливостей збільшення доходів місцевих бюджетів за рахунок джерел, що посилюють фінансову незалежність органів місцевої влади та ведуть до посилення децентралізації.

Формування дохідної бази місцевих бюджетів знаходиться в центрі вивчення науковців та безпосередньо працівників органів місцевої влади. Вдосконалення процесів організації міжбюджетних відносин у частині формування фінансових ресурсів регіонів залишається дуже важливим питанням [1].

Обсяги міжбюджетних трансфертів місцевим бюджетам виділяються в неповних розмірах. Вони не забезпечують річної потреби в коштах на виплату заробітної плати працівникам відповідних закладів освіти, охорони здоров'я. Тому місцеві органи влади змушені частину своїх власних надходжень спрямовувати на оплату праці в цих галузях. Це